

Plenum

Onsdag 14.2.2024 kl. 13.59—17.05

6. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utstationering av arbetstagare

Regeringens proposition RP 101/2023 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 6 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

För debatten reserveras i detta skede högst 30 minuter. Om vi inte inom denna tid hinner gå igenom talarlistan avbryts behandlingen av ärendet och fortsätter efter de övriga ärendena på dagordningen. — Minister Satonen, presentationsanförande, varsågod.

Debatt

15.22 **Työministeri Arto Satonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävä hallituksen esitys liittyy Euroopan komission Suomea vastaan käynnistämiin kahteen rikkomusmenettelyyn koskien lähetettyjen työntekijöiden sääntelyä. Ensimmäinen koskee niin sanottua Euroopan parlamentin ja neuvoston täytäntöönpanodirektiiviä ja sen kansallista täytäntöönpanoa. Toinen perusteltu lausunto koskee niin sanottua EU:n tieliikenteen liikkuvuuspakettia ja lähetettyjen työntekijöiden erityissääntelyä.

Ehdotetuilla muutoksilla saatettaisiin työntekijöiden lähettämistä annettu laki vastamaan paremmin näiden direktiivien vaatimuksia. Euroopan komissio on katsonut, että tietyt lähetetyistä työntekijöistä annetun lain velvoitteet hallinnollisista vaatimuksista eivät ole täytäntöönpanodirektiivin 9 artiklan mukaisia eivätkä myöskään oikeasuhtaisia. Näitä ovat työntekijöiden lähettämistä annetussa laissa edellytetty edustajan kelpoisuus edustaa lähettävää yritystä tuomioistuimessa sekä palvelujen vastaanottajan eli tilaajan niin sanottu huolehtimisvelvollisuus siitä, että lähettävä yritys tekee lähettämislomituksen ja asettaa laissa edellytetyn edustajan Suomessa työskentelyn ajaksi taikka avustaa työsuojeluviranomaisia edustajan tavoittamiseksi ja pyytää tietoja lähettävältä yritykseltä edustajasta.

Lisäksi lähettävän yrityksen velvollisuus pitää saatavilla rahoituslaitoksen antama todiste lähetetyille työntekijöille työskentelystä maksetuista palkoista Suomessa on katsottu täytäntöönpanodirektiivin vastaiseksi. Selkeyttämistä vaatii myös lähettämislomituksessa vaadittava tieto lähettävän yrityksen sijoittumisvaltion mukaisista vastuuhenkilöistä. Rakennusalan osalta lähettämislomituksen tekeminen rakennuttajalle ja pääurakoitsijalle työsuojeluviranomaisten lisäksi on katsottu direktiivin vastaiseksi.

Euroopan komissio on katsonut puutteeksi myös sen, että meillä ei ole yleistä säännöstä epäasiallisen kohtelun kieltämiseksi, mitä täytäntöönpanodirektiivin 11 artiklan 5 kohta

Punkt i protokollet PR 5/2024 rd

edellyttää. Tämän vuoksi työntekijän lähettämistä annettuun lakiin esitetään lisättäväksi lähetetyn työntekijän suojelemiseksi vastatoimien kieltoa koskeva säännös ja kiellon rikkomisesta seuraamuksena vahingonkorvausvelvollisuus, joilla turvattaisiin lähetetyn työntekijän oikeus vaatia työntekijän lähettämistä annetun lain mukaisia oikeuksiaan viranomaisissa ja tuomioistuinmenettelyssä. Seuraamuksen osalta on käytetty kansallista harvintavaltaa ottaen huomioon lähetettyjen työntekijöiden suojelun tarve.

Tieliikenteen erityissääntelyn osalta implementointipuutteet vaativat lähinnä selkeyttäviä muutoksia lakiin. Muut ehdotukset parantavat työsuojeluviranomaisten valvontaedellytyksiä.

Voimaantulo: lakimuutosten ehdotetaan tulevan voimaan 1.4.2024.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille, ja sitten puhujalistaan. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

15.25 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt lähetekeskustelussa on hallituksen esitys laiksi työntekijöiden lähettämistä annetun lain muuttamisesta. Esityksessä on muutoksia ja täsmennyksiä olemassa olevaan lainsäädäntöön. Muutokset perustuvat Euroopan komission aloittamaan rikkomusmenettelyyn siitä, ettei Suomen nykyinen lainsäädäntö täysin vastannut kahden direktiivin sisältöä.

Lähetetyillä työntekijöillä tarkoitetaan työntekijöitä, jotka tavanomaisesti työskentelevät muussa valtiossa kuin Suomessa ja jotka toiseen valtioon sijoittunut työnantaja lähettää rajoitetuksi ajaksi tilapäiseen työhön Suomeen. Lähettävän yrityksen tulee tehdä työsuojeluviranomaiselle ilmoitus työntekijöiden lähettämistä Suomeen. Vuonna 2022 työsuojeluviranomainen vastaanotti yli 18 300 ilmoitusta 49:stä eri maasta. Lähetettyjä työntekijöitä käytetään Suomessa erityisesti rakennusalalla.

Arvoisa puhemies! Lähetettävien työntekijöiden oikeuksien vahventaminen, kuten esityksessä mukana oleva vastatoimien kiello, on kannatettavaa, olemmehan havainneet Suomessakin paljon väärinkäytöksiä varsinkin ulkomaisen työvoiman suorastaan hyväksikäytön osalta.

Tässä yhteydessä on todettava, että meillä omassa lainsäädännössä tulisi huomioida työntekijöiden suojeleminen ja oikeuden toteutuminen paremmin esimerkiksi kanneoikeuden ja alipalkkauksen kriminalisoinnin kautta. Myös ulkomaalaisen työvoiman osalta meidän on varmistettava, että Suomi-kuvaan sisältyvät myös kaikille reilut työehdot.

Alipalkkauksen kriminalisoinnilla pystyttäisiin puuttamaan tilanteisiin, jotka ovat tällä hetkellä lainsäädännön harmaalla alueella. Ei ole oikein, että epärehdit yritykset voivat hakea kilpailuvalttia liian matalia palkkoja maksamalla. Alipalkkauksen kriminalisoinnilla suojataan erityisesti heitä, jotka eivät välttämättä tiedä kunnolla oikeuksiaan, kuten juuri ulkomaalaisia työntekijöitä.

Kanneoikeudella puolestaan olisi monia etuja. Ennaltaehkäisevän vaikutuksen lisäksi se antaisi selkeyttä ja nopeutta riitojen ratkaisuun. Kanneoikeus vahvistaisi myös ulkomaalaisten työntekijöiden oikeusturvaa, sillä esimerkiksi lähetetyillä työntekijöillä Suomessa työskentelyn tilapäinen kesto ja riippuvuus työnantajasta lisäävät hyväksikäytön riskiä.

On muuten myös harmillista, että Suomen hallitukselle yritys vastuudirektiivi ei vaikuta sopivan juuri siksi, että ympäristöjärjestöjen ja ammattiliittojen ryhmäkanneoikeus on heille liikaa. EU-tasolla olisi erittäin toivottavaa, että Suomi olisi aiemman kannan mukaisesti kannattamassa yritys vastuudirektiiviä. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 5/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

15.27 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Suomessa työskentelee yhä enemmän ulkomaalaisia työntekijöitä, jotka ovat alttiita erilaisille hyväksikäytön muodoille. Meidän on varmistettava, että kaikilla työntekijöillä on samat oikeudet ja velvollisuudet riippumatta siitä, mistä he tulevat tai kuka heidät lähettää. Suomalaisen työelämän on oltava reilu kaikille taustasta riippumatta, ja siksi työperäisen hyväksikäytön ehkäisemiseksi tarvitaan toimenpiteitä.

SDP on esittänyt muun muassa alipalkkauksen kriminalisointia ja järjestökanno-oikeuden edistämistä, joista edustaja Suhonen edellisessä puheenvuorossa ansiokkaasti kertoi. Myös työn tilaajien velvollisuuksia tulee korostaa, ja heidän tulisi saada nykyistä paremmin tietoja käyttöönsä.

Lähetetyt työntekijät ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, sillä he eivät välttämättä tunne suomalaisen työelämän pelisääntöjä, oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan. He voivat myös pelätä nostaa esille epäkohtia tai lähteä hakemaan oikeuksiaan. He voivat myös joutua kohtaamaan syrjintää, rasismia tai kielimuureja työpaikalla tai yhteiskunnassa. Lähetettyjen työntekijöiden hyväksikäyttötapauksia on tullut ilmi Suomessa useilla aloilla, kuten rakennus-, siivous- ja hoiva-aloilla. Hyväksikäyttö voi ilmetä esimerkiksi alipalkkauksena, ylityönä, työturvallisuuden laiminlyöntinä tai majoituksen epäinhimillisenä järjestämisenä. Näitä vastaan ei taistella pelkällä toivomisella ja tilaajien hyvään tahtoon luottamisella. Työntekijöitä pitää suojella tasavertaisesti.

Hallitus ei ratkaise lähetettyjen työntekijöiden hyväksikäytön ongelmaa vaan jopa pahentaa sitä. Hallitus on työelämäuudistuksillaan edistämässä työelämää, jossa lähetettyjen työntekijöiden hyväksikäyttö on todennäköisempää. Työehtosopimusjärjestelmän rapauttaminen ja työehtojen halpuitus väijäämättä heikentävät työntekijöiden suojaa. Työntekijän merkittävin turva on laki, julkinen valta ja luottamushenkilöt. Koska hallitus leikkaa harmaan talouden tutkinnasta, pyrkii heikentämään ammattiliittojen asemaa ja heikentää työntekijän oikeuksia lakiteitse, herääkin kysymys, onko hallitus työmarkkinapolitiikallaan edesauttamassa lähetettyjen työntekijöiden keskuudessa tapahtuvia mahdollisia väärinkäytöksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.30 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttö on koko ajan yleistynyt ongelma Suomessa, ja oikeistohallituksen politiikka uhkaa pahentaa tilannetta entisestään. Jo nyt Suomessa muurarille saatetaan maksaa viisi euroa tunnissa ja hitsarille neljä euroa tunnissa. Tehtailla tehdään kymmenen tunnin päivää kuuden euron tuntipalkalla. Riistotalous ja työmarkkinarikollisuus rehottavat.

Tässä tapauksessa voi kuitenkin sanoa, että onneksi on Euroopan unioni. Euroopan komissio on käynnistänyt Suomea vastaan rikkomusmenettelyn työntekijöiden lähettämistä koskevan direktiivin toimeenpanosta. Kun perussuomalaiset usein syyttävät EU:ta kaikesta pahasta, niin EU:n ansiosta tälläkin hallituskaudella tänne eduskuntaan saadaan edes yksi palkansaajan kannalta myönteinen esitys. Olennaista tässä esityksessä on, että lakiin ehdotetaan lisättäväksi lähetetyn työntekijän suojelemiseksi säännös vastatoimien kiellosta ja kiellon rikkomisesta seuraamuksena vahingonkorvausvelvollisuus. Näillä lisäyksillä

Punkt i protokollet PR 5/2024 rd

turvattaisiin lähetetyn työntekijän oikeus vaatia työntekijöiden lähettämisestä annetun lain mukaisia oikeuksia viranomaisissa ja tuomioistuinmenettelyssä.

Arvoisa puhemies! Luin hallituksen esityksen yhteenvedon tuosta lausuntopalautteesta. Täytyy todeta, että pidän aika käsittämättömänä sitä, että Elinkeinoelämän keskusliitto ja Suomen Yrittäjät ry ovat asettuneet tätäkin sääntelyä vastaan. On erittäin huolestuttavaa, että työmarkkinarikollisuuden kitkeminen ei ole työmarkkinaosapuolien yhteinen asia, vaan työnantajapuoli pyrkii vesittämään ja estämään kaikki työntekijöitä suojaavat toimet. Kun EK:n ja SY:n jäsenyrityksistä varmasti suurin osa toimii vastuullisesti myös ulkomaalaisten työntekijöiden suhteen, on kysyttävä, mitä nämä yritykset ajattelevat, kun etujärjestöt suojelevat tällä tavoin työmarkkinarikollisuutta. Eikö rehellisten firmojen etu olisi se, että kaikki kilpailevat reilusti? Ehkä kuulemme, mitä mieltä ministeri on tästä asiasta.

Mielestäni tämä elinkeinoelämän löperö suhtautuminen ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöön paljastaa, kuinka syvällä ongelma on suomalaisessa yhteiskunnassa. Myös hallituksen on nyt herättävä tähän ongelmaan, sillä EU ei voi tehdä kaikkea meidän puolestamme. Tahallisen alipalkkauksen on oltava rikos, ja rikoksesta on seurattava rangaistus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.33 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä direktiiviesitys, minkä hallitus on tehnyt, on sinänsä hyvä, mutta tämä väline on riittämätön, kun katsoo sitä, mitä Suomesakin tällä hetkellä tapahtuu. Täällä on noin kaksikymmentätuhatta lähetettyä työntekijää vuodessa, ja arvatenkin määrä tulee tulevaisuudessa kasvamaan. Kysymys on siitä, että kun meillä on tilaajavastuulaki ja siellä on tietyt selvitysvelvollisuudet työehdoista ja se, onko vakuuttanut, ja niin poispäin, niin ne tiedot tulevat tilaajalle, mutta sitten siinä ketjussa ne tiedot eivät riittävästi etene. Myöskään ei ole riittävästi esillä eikä etene se tieto, kuinka palkanmaksu ja muut asiat on hoidettu yrityksissä ja ovatko ne työntekijät saaneet sitten myöskin omaan kukkaroonsa ne palkat ja muut ehdot, mitä sieltä on tullut.

Eli meidän pitäisi miettiä myöskin tätä, kun katsoo rakennusalaa, että kun meillä on tietyt ehdot, minkä pitää toteutua, niin miten ne toteutuvat, ja sitten jos eivät toteudu, niin pystykö niihin riittäväillä oikeuskeinoilla hakemaan suojaa, ja kuinka ulkomaalainen työntekijä, joka on täällä Suomessa, niitä ehtoja pystyy peräänkuuluttamaan ja hakemaan oikeussuojakeinoja niitten toteutumiseen. Meidän pitää vahvistaa tilaajavastuulakia ja niitten tietojen saamista sieltä ketjusta. Toiseksi meidän varmaan pitää myöskin kilpailutuksessa nostaa näitä kysymyksiä entistä enemmän esiin, kun me käytämme ulkomaalaista työvoimaa, lähetettyä työvoimaa. Eli välineitä meidän pitäisi miettiä tässä enemmän.

Kun meillä on ollut tilaajavastuulaki jo vuodesta 2006 saakka, niin nyt, kun ministeri on paikalla, esittäisin, että tehtäisiin tämän tilaajavastuulain toimivuudesta jonkinlainen selvitys ja katsottaisiin, mitä ongelmakohtia on esimerkiksi rakennusalalla ja muilla aloilla, joissa on lähetettyjä työntekijöitä — niitten ongelmien esiin nostaminen — ja sitten katsottaisiin, kuinka niitä voidaan ennaltaehkäistä. Täällä on tullut jo keinoja, alipalkkauksen kriminalisointi ja kaikki muut, että mitä ne välineet olisivat, joilla me täällä Suomessa pidetään työmarkkina terveenä ja ne yritykset, jotka hoitavat velvoitteensa, pärjäävät. Minä en halua yhtään semmoista epäpätevää yritystoimintaa tänne ja harmaata taloutta. Meidän pitää pystyä täällä Suomessa tekemään sellainen työmarkkina, että täällä kaikki saavat asianmukaisen kohtelun. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 5/2024 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ei ole pyydettyjä puheenvuoroja. Haluaako ministeri kommentoida? — Olkaa hyvä.

15.36 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Mielelläni kommentoin.

Ensinnäkin täytyy sanoa, että nämä kaikki puheenvuorot, jotka täällä käytettiin, olivat ilmeisesti, jos oikein ymmärsin, tätä lakiesitystä kannattavia sinänsä, ja tämä asia on oikea.

Ja mitä sitten muuten tulee tähän työperäiseen maahanmuuttoon ja siihen liittyviin haasteisiin, niin sen kyllä nykyinenkin hallitus on huomannut, että tässä on jäänyt edelliseltäkin vielä korjausvelkaa. Ja tässähän me ollaan nyt hyväksymässä tätä työperäisen maahanmuuton hyväksikäytön ehkäisyohjelmaa. Juuri tuossa äsken tavasin hallitusohjelmaa, ja siinä taisi olla kuusi kohtaa, joissa oli hyvin konkreettisia keinoja, yhtenä muun muassa tämä törkeän kiskonnan ehkäisemisen käyttöönotto, joka ymmärtääkseni on myöskin tähän alipalkkauksen kriminalisoinnin suuntaan, jos näin voi sanoa. Siinä on osittain samasta asiasta kyse, vaikka tätä alipalkkauksen kriminalisointia sen paremmin kuin kanneoi-keuttakaan ei esitetä. Sen lisäksi siellä on erilaisia toimenpiteitä, joilla estetään ihmiskauppaa ja myöskin annetaan poliisille enemmän mahdollisuuksia ja myös resursseja näihin asioihin puuttua.

Itse asiassa olemme juuri hyväksymässä työperäisen maahanmuuton hyväksikäytön ehkäisyohjelmaa, joka on itse asiassa hyvin kattava, ja sen ovat meidän virkamiehet eri ministeriöistä valmistelleet, ja tämä on nyt tulossa ihan kohta eteenpäin. Eli näihin asioihin on kyllä tarkoitus tarttua vieläkin vahvemmin kuin mitä tähän asti on tehty, ja varmaan on sitten... [Lauri Lylyn välihuuto] — Joo, kyllä. — Siinä on kaikenlaiset eri kategoriat, jotka tähän problematiikkaan liittyvät, niitä vastaan koetetaan löytää keinoja.

Se on itsestään selvää, että me kaikki halutaan sellainen järjestelmä, että nämä pelisäännöt täällä ovat yhteiset ja että niitä noudatetaan, ja se, että toimitaan lakien vastaisesti, ei saa olla palkitsevaa. Eli kyllä tässä pyritään tekemään ja viedään asioita eteenpäin, että saadaan sitä työtä jatkettua, mitä aiemmin on tehty. Ja kuten sanoin, niin kyllä tässä vielä täytyy enemmän tehdä kuin mitä on aikaisemmin tehty, ja sitä nyt sitten valmistellaan.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.